

معارف و عقاید ۵

جلد دوم

عنوان: معارف و عقاید ۵ (پنج) جلد دوم
 سرشناسه: زهادت، عبدالمجید ۱۳۴۲
 شناسه افزوده: مهدی یوسفیان ۱۳۴۹
 نام پدیدآور: دفتر تدوین متون درسی.
 مشخصات نشر: قم، مرکز مدیریت حوزه‌های
 علمیه، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۳۳۶ ص.
 شابک: ۰-۸۳-۷۵۵۰-۶۰۰-۹۷۸
 یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.
 موضوع: امامت
 موضوع: ولایت
 موضوع: مهدویت
 وضعی: ائمه اثنا عشر-احادیث
 شناسه افزوده: حوزه علمیه. دفتر تدوین
 متون درسی.
 شناسه افزوده: حوزه علمیه. مرکز مدیریت
 حوزه‌های علمیه
 رده بندی کنگره: ۲۲۳.۹۴۰۱۰۶ BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵
 شماره کتابشناسی: ۵۰۰۰۹۰۲

معارف و عقاید ۵

جلد دوم

عبدالمجید زهادت

مهدی یوسفیان

دفتر تدوین متون درسی

ناشر: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ است.

انتشارات: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۳۸۳

دفتر تدوین متون درسی حوزه‌های علمیه:

۰۲۵-۳۲۹۱۰۹۷۰

WWW.TMD.IR

از کلیه صاحب نظران، اساتید معزز و طلاب گرامی درخواست
 می‌شود ما را از نظریات خود نسبت به کتب مرکز تدوین متون از
 طریق پایگاه الکترونیکی WWW.TMD.IR مطلع نمایند.

فهرست مطالب

ادامه بخش دوم (امامت خاصه)

۱۹.....	درس هجدهم: امام دوم حضرت امام حسن علیه السلام
۱۹.....	نصوص امامت
۲۱.....	احتجاج به نصوص امامت
۲۱.....	افضلیت
۲۲.....	اعلام افضلیت امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام بوسیله رسول خدا صلی الله علیه و آله
۲۳.....	معجزات و کرامات
۲۳.....	سبیح سنگ ریزه
۲۴.....	بارور کردن دشت خرماي خشک
۲۴.....	صلح امام باقر علیه السلام و یه
۲۵.....	ازدواج و طلاق زیاد
۲۷.....	درس نوزدهم: امام سوم حضرت امام حسین علیه السلام
۲۷.....	ادله امامت
۲۸.....	استناد به نصوص امامت
۲۹.....	افضلیت
۲۹.....	قرآن و فضائل امام حسین علیه السلام
۳۰.....	اوج محبوبیت نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله
۳۰.....	معنای حسین منی و انا من حسین
۳۱.....	معنی سبط من الاسباط
۳۱.....	سید جوانان بهشت
۳۱.....	معجزات و کرامات
۳۲.....	دعای امام حسین علیه السلام
۳۲.....	سرنوشت شوم نفرین شدگان
۳۳.....	کرامت های قبر و تربت مطهر امام حسین علیه السلام
۳۳.....	علم امام به شهادت
۳۴.....	استفاده نکردن از نیروی ماورائی
۳۵.....	درس بیستم: امام چهارم حضرت امام سجاد علیه السلام
۳۵.....	دلائل امامت
۳۷.....	استناد به نصوص امامت

۳۷	افضلیت
۳۹	معجزات و کرامات
۳۹	۱. شهادت حجر الاسود
۳۹	۲. طواف و استلام حجر در ازدحام جمعیت
۳۹	امام سجاد علیه السلام و انجام وظایف امامت
۴۰	عدم قیام امام در برابر بنی امیه
۴۳	درس بیست و یکم: امام پنجم حضرت امام باقر علیه السلام
۴۳	ادله امامت
۴۵	استناد به نصوص امامت
۴۶	افضلیت
۴۷	بشارت پیامبر صلی الله علیه و آله
۴۷	امام باقر علیه السلام در بین دیگران
۴۸	معجزات و کرامات
۴۸	۱. خبر دادن از سرانجام زید
۴۹	۲. آگاهی از کارهای بنو امی
۴۹	۳. بیرون آوردن سیب از میان سنگ
۵۱	درس بیست و دوم: امام ششم حضرت امام صادق علیه السلام
۵۱	نصوص امامت
۵۳	افضلیت
۵۵	معجزات و کرامات
۵۵	۱. نسوختن در آتش
۵۶	۲. نشان دادن باطن افراد
۵۶	۳. شفای بیمار
۵۶	دو نکته:
۵۶	اول) روابط فامیلی با خلیفه اول
۵۷	دوم) قیام نکردن بر علیه ستمگران
۵۹	درس بیست و سوم: امام هفتم حضرت امام کاظم علیه السلام
۶۰	ادله امامت
۶۱	افضلیت
۶۲	امام کاظم در نگاه دیگران
۶۳	معجزات و کرامات
۶۳	۱. باطل کردن سحر

۶۳.....	۲. ماجرای شقیق بلخی.....
۶۵.....	۳. توبه بشر حافی.....
۶۵.....	زندان های طولانی و انجام وظائف امامت.....
۶۷.....	درس بیست و چهارم: امام هشتم حضرت امام رضا علیه السلام
۶۷.....	ادله امامت.....
۶۹.....	افضلیت.....
۷۰.....	اعتراف دیگران به افضلیت امام رضا علیه السلام
۷۱.....	معجزات و کرامات.....
۷۱.....	۱. آشنایی با همه زبان ها.....
۷۱.....	۲. چشمه آب در بیابان خشک.....
۷۲.....	۳. مجازات مکر مجاز.....
۷۲.....	دو سوال:.....
۷۲.....	اول) پذیرش هدایت عیدی مامون.....
۷۳.....	دوم) انجام وظائف امامت.....
۷۵.....	درس بیست و پنجم: امام نهم حضرت امام جواد علیه السلام
۷۵.....	ادله امامت.....
۷۷.....	افضلیت.....
۷۸.....	غلبه بر عالمان دربار معتصم.....
۷۸.....	امام جواد در نگاه دیگران.....
۸۰.....	معجزات و کرامات.....
۸۰.....	۱. آگاهی از نهان.....
۸۰.....	۲. نفرین به حیلہ کننده.....
۸۱.....	امامت در خردسالی.....
۸۵.....	درس بیست و هشتم: امام دهم حضرت امام هادی علیه السلام
۸۵.....	ادله امامت.....
۸۷.....	افضلیت.....
۸۷.....	جواب امام به سوال یحیی بن اکثم.....
۸۷.....	امام هادی علیه السلام از نگاه دیگران.....
۸۸.....	معجزات و کرامات.....
۸۸.....	۱. آگاهی از نهان.....
۸۹.....	۲. تکلم به سایر زبانها.....

۸۹	۳. دعای مستجاب
۹۰	فعالیت در حوزه‌های مرتبط با امامت
۹۰	استمرار و تقویت شبکه وکالت
۹۰	مبارزه با بدعت‌ها و انحرافات اعتقادی
۹۱	مقابله با دستگاه فرعونى خلیفه عباسی
۹۱	تربیت شاگردان
۹۳	درس بیست و هفتم: امام یازدهم حضرت امام عسکری علیه السلام
۹۳	ادله امامت
۹۵	افضلیت
۹۶	امام عسکری از نظر دیگران
۹۶	معجزات و کرامات
۹۶	۱. آشنائی با سایر لغات
۹۷	۲. امان بودن امام در جنگان
۹۷	دو سوال:
۹۷	اول) انجام امور مربوط به امامت
۹۷	توسعه و تقویت شبکه وکالت
۹۸	مبارزه با انحرافات اعتقادی
۹۸	تربیت شاگردان
۹۸	آماده سازی شیعیان برای دوران غیبه امام دوازدهم
۹۹	دوم) شبهه بداء در جانشین امام دهم

بخش سوم: مهدویت

۱۰۳	درس اول: ولادت امام دوازدهم حضرت مهدی علیه السلام
۱۰۳	تاریخ ولادت
۱۰۴	والدین
۱۰۵	داستان ولادت
۱۰۷	اعلام ولادت
۱۰۷	۱. نشان دادن مهدی به خواص
۱۰۹	۲. اطلاع رسانی توسط دیگر افراد مطلع
۱۱۰	دیدگاه علمای اهل سنت

۱۱۵	درس دوم: ادله امامت حضرت مهدی علیه السلام
۱۱۵	الف) اخبار پیشوایان قبل
۱۱۸	ب) معجزات و کرامات
۱۱۸	سخن گفتن در آغاز تولد
۱۱۹	اخبار غیبی
۱۲۳	درس سوم: طول عمر و کیفیت زندگی امام مهدی علیه السلام
۱۲۳	امام مهدی علیه السلام و طول عمر و سیمای جوانی
۱۲۵	۱. از نظر عقل
۱۲۶	۲. علوم تجربی
۱۲۷	۳. قدرت الهی
۱۲۷	۴. وقوف حارثی
۱۲۸	۵. عمرهای طولانی موجود
۱۲۹	برخی ویژگی‌های دیگر حضرت مهدی علیه السلام
۱۲۹	۱. بشارت به آمدن او
۱۳۰	۲. امام مهدی علیه السلام و سست‌های انبیاء
۱۳۱	۳. ولادت پنهانی
۱۳۲	کیفیت زندگی امام مهدی علیه السلام
۱۳۵	درس چهارم: اندیشه منجی موعود در ادیان
۱۳۵	منجی در یهود
۱۳۷	بشارت مسیحای موعود در کتب یهود
۱۳۸	آخرالزمان و جهان پیش از ظهور
۱۳۹	منجی در مسیحیت
۱۴۰	بررسی مفهوم نجات و منجی در مسیحیت
۱۴۱	منجی در آیین زردشتی
۱۴۲	بشارات ظهور منجی در منابع هندوان
۱۴۳	منجی در آیین بودا
۱۴۵	درس پنجم: مهدویت در قرآن
۱۴۵	سیری در آیات مهدویت
۱۴۸	گلچینی از آیات مهدویت
۱۴۸	یک. غلبه اسلام بر جمیع ادیان
۱۵۰	دو. خلافت مؤمنان، وعده الهی

- ۱۵۱..... سه. بندگان صالح و ارثان زمین
- ۱۵۲..... چهار. وراثت و پیشوایی مستضعفان خواست خدا
- ۱۵۳..... پنج. حیات دوباره
- ۱۵۴..... شش. ذخیره الهی
- ۱۵۷..... درس ششم: مشترکات شیعه امامیه و اهل تسنن در مسأله مهدویت (۱)
- ۱۵۸..... دسته‌بندی روایات مهدویت
- ۱۵۹..... ویژگی‌های مهم احادیث مهدویت
- ۱۵۹..... الف) روایان احادیث مهدویت از صحابه
- ۱۵۹..... ب) آثار احادیث امام مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۶۰..... ج. بحث احادیث امام مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۶۱..... مشترکات شیعه و تسنن در مهدویت
- ۱۶۱..... موضوع اول: و حرب اعتقاد به امر مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۶۲..... موضوع دوم: نسب و شایان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۶۲..... الف) از اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و از فرزندان آن حضرت
- ۱۶۳..... ب) هم نام و هم تنیه با امام
- ۱۶۳..... ج) اتفاق بر لقب «مهدی»
- ۱۶۴..... د) شباهت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه به پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۱۶۵..... ه) ظهور در چهل سالگی
- ۱۶۵..... و) شمایل امام مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۶۵..... موضوع سوم: ویژگی‌های ظهور
- ۱۶۵..... الف) حتمی بودن ظهور
- ۱۶۶..... ب) محل ظهور و بیعت با امام
- ۱۶۹..... درس هفتم: مشترکات شیعه امامیه و اهل تسنن در مسأله مهدویت (۲)
- ۱۶۹..... موضوع چهارم: نشانه‌های ظهور
- ۱۶۹..... الف) ندای آسمانی
- ۱۷۰..... ب) سفیانی و خسف بیداء
- ۱۷۱..... ج) خروج شعیب بن صالح
- ۱۷۱..... د) پرچم‌های سیاه از خراسان
- ۱۷۲..... ه) قتل نفس زکیه
- ۱۷۳..... موضوع پنجم: ویژگی‌های حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه
- ۱۷۳..... الف) تشابه سیره امام مهدی عجل الله تعالی فرجه به پیامبر صلی الله علیه و آله

۱۷۳.....	ب) عدالت.....
۱۷۴.....	ج) تقسیم مساوی اموال و بخشش فراوان.....
۱۷۵.....	د) ترویج ملکات اخلاقی.....
۱۷۶.....	ه) نزول حضرت عیسی و اقتدا به امام زمان علیه السلام
۱۷۶.....	و) جهانی بودن دعوت و حکومت امام مهدی علیه السلام
۱۷۶.....	ز) امداد الهی.....
۱۷۷.....	ح) فراوانی نعمت در زمان ظهور.....
۱۷۹.....	درس هشتم: غیبت حضرت مهدی علیه السلام
۱۷۹.....	معنا- غیبت.....
۱۸۰.....	غیبت شخص.....
۱۸۰.....	غیبت شخصیت.....
۱۸۱.....	پیشینه غیبت.....
۱۸۲.....	مراحل غیبت.....
۱۸۲.....	۱- آگاه نمودن مردم با روایات و اخبار.....
۱۸۲.....	۲- کم شدن تدریجی ارتباط مستقیم.....
۱۸۳.....	۳- نهاد وکالت.....
۱۸۴.....	۴- استفاده از نایب خاص.....
۱۸۵.....	فلسفه غیبت.....
۱۸۵.....	۱- تاریخی.....
۱۸۵.....	۲. روایی.....
۱۸۵.....	غیبت سری از اسرار الهی.....
۱۸۶.....	حفظ جان امام.....
۱۸۶.....	اجرای سنت انبیاء.....
۱۸۷.....	آزادی از بیعت با ظالمان.....
۱۸۷.....	تأدیب مردم.....
۱۸۷.....	امتحان و غربال انسانها.....
۱۸۹.....	درس نهم: نیابت و وکالت (۱).....
۱۸۹.....	سازمان وکالت.....
۱۹۰.....	الف) وسعت جغرافیای جهام اسلام.....
۱۹۰.....	ب) جو خفقان عباسی و لزوم حفظ شیعیان و مکتب توسط امام علیه السلام
۱۹۰.....	ج) رفع بلا تکلیفی از شیعه در ایام حبس امامان و در عصر غیبت.....

وظایف و مسئولیت‌های سازمان وکالت.....	۱۹۱
۱. دریافت وجوه شرعی و تحویل آنها به امام.....	۱۹۱
۲. راهنمایی و ارشاد شیعیان و مناظره با مخالفان.....	۱۹۱
۳. کمک به حل مشکلات شیعیان.....	۱۹۲
عناصر گوناگون سازمان وکالت.....	۱۹۲
۱. رهبری سازمان.....	۱۹۲
۲. وکیل ارشد.....	۱۹۳
۳. وکلای ثابت و ستیار.....	۱۹۳
ویژگی‌ها و شرایط لازم برای وکیلان.....	۱۹۴
۱. بهره‌مندی از عدالت و پرهیزگاری.....	۱۹۴
۲. برخورداری از صفت امانتداری.....	۱۹۴
۳. داری پنهان‌کاری.....	۱۹۵
نایبان چهارگانه امام علیه السلام	۱۹۵
نایب اول؛ عثمان بن سعید عمری.....	۱۹۵
نایب دوم؛ ابوجعفر محمد بن عثمان بن سعید عمری.....	۱۹۶
نایب سوم؛ ابوالقاسم حسین بن روح و بختی.....	۱۹۷
نایب چهارم؛ ابوالحسن علی بن محمد عمری.....	۱۹۸
درس دهم: نیابت و وکالت (۲).....	۲۰۱
ملاک‌های گزینش نایبان خاص.....	۲۰۱
الف. تقیه و پنهان‌کاری.....	۲۰۱
ب. استواری و مقاومت.....	۲۰۲
ج. زیرکی و درایت.....	۲۰۲
شیوه ارتباط شیعیان با نایبان خاص.....	۲۰۳
وظایف و مسئولیت‌های نایبان در غیبت صغرا.....	۲۰۳
الف. وظایف مرتبط با امام.....	۲۰۳
۱. از بین بردن شک و تردید درباره وجود مهدی علیه السلام	۲۰۳
۲. حفظ جان امام از راه پنهان کردن نام و مکان حضرت.....	۲۰۴
ب. وظایف مرتبط با مردم.....	۲۰۴
۱. سرپرستی و تقویت سازمان وکالت.....	۲۰۴
۲. پاسخ‌گویی به شبهات اعتقادی و سوالات فقهی.....	۲۰۵
۳. دریافت وجوه شرعی متعلق به امام.....	۲۰۵

۲۰۵.....	بررسی چند مسئله
۲۰۵.....	الف) مدّعیان دروغین وکالت
۲۰۶.....	ب) داستان سرداب مقدّس
۲۰۷.....	ج) اختلافات فرقه‌ای پس از شهادت امام عسکری علیه السلام
۲۰۸.....	پایان نیابت خاص
۲۰۹.....	نیابت عام
۲۱۱.....	درس یازدهم: «ولایت فقیه» در عصر غیبت امام زمان علیه السلام
۲۱۱.....	سرپرستی شیعیان در عصر غیبت کبری
۲۱۲.....	مفهوم ماسی ولایت فقیه
۲۱۲.....	پیشینه نظریه ولایت فقیه
۲۱۴.....	دلیل عقلی بر ولایت فقیه
۲۱۵.....	ولایت فقیه بر روایات
۲۱۵.....	۱. توقیع امام عصر علیه السلام
۲۱۶.....	۲. مقبوله عمر بن حنظله
۲۱۸.....	وظایف و اختیارات ولی فقیه
۲۱۸.....	ویژگی‌های فقیه جامع الشرایط
۲۱۸.....	۱. اجتهاد و آگاهی کافی از اسلام
۲۱۹.....	۲. تقوا و عدالت
۲۱۹.....	۳. تدبیر و مدیریت
۲۲۰.....	ولایت مطلقه فقیه و خطر دیکتاتوری
۲۲۱.....	درس دوازدهم: آثار وجودی امام غایب (۱)
۲۲۲.....	خاستگاه بحث
۲۲۲.....	دسته بندی آثار وجودی امام
۲۲۳.....	اول: آثار مترتب بر اصل وجود
۲۲۳.....	۱. واسطه فیض
۲۲۴.....	۲. دفع بلا
۲۲۶.....	۳. امید بخشی
۲۲۷.....	۴. خودسازی
۲۳۱.....	درس سیزدهم: آثار وجودی امام غایب (۲)
۲۳۱.....	دوم: آثار مترتب بر افعال امام، چه امام ظاهر باشد چه غایب
۲۳۱.....	هدایت باطنی و نفوذ روحانی

۲۳۴	باسخگویی به نیازهای علمی
۲۳۷	حفاظت و نجات شیعیان
۲۳۸	دستگیری از نیازمندان
۲۴۱	درس چهاردهم: انتظار و فوائد آن
۲۴۱	تعریف انتظار
۲۴۲	ابعاد انتظار
۲۴۳	اهمیت و جایگاه انتظار
۲۴۴	وظایف منتظران
۲۴۴	۱. باخت حجت خدا و امام عصر علیه السلام
۲۴۵	۱. کسب اخلاق نیکو و دوری از صفات ناپسند
۲۴۶	۳. پیمودن مفاصل ولایت
۲۴۶	۴. کسب آمادگی برای ظهور حجت حق
۲۴۷	۵. ارتباط با فائدها و مراجع تقلید
۲۴۷	۶. دعا برای تعجیل فرج
۲۴۸	۷. وحدت و همدلی
۲۴۹	پاداش منتظران
۲۵۱	درس پانزدهم: علایم ظهور (۱)
۲۵۱	تعریف واژه‌گان
۲۵۲	فوائد و آثار بحث
۲۵۳	شرایط ظهور
۲۵۳	اول) رهبر
۲۵۳	دوم) یاران
۲۵۵	سوم) آمادگی و پذیرش مردمی
۲۶۱	درس شانزدهم: علایم ظهور (۲)
۲۶۱	۱. تقسیمات علایم
۲۶۱	الف) حتمی و غیر حتمی
۲۶۲	ب) متصل و منفصل
۲۶۲	۲. اصل بداء
۲۶۳	۳. تطبیق علائم
۲۶۴	بررسی علایم
۲۶۴	خروج سفیانی

۲۶۵	خسف بیداء
۲۶۶	خروج یمانی
۲۶۸	قتل نفس زکیه
۲۶۸	معرفی چند علامت دیگر
۲۶۸	خراسانی
۲۶۹	خسوف و کسوف
۲۶۹	دجال
۲۷۱	درس هفدهم: حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریع
۲۷۲	اهداف حکومت
۲۷۲	رشد معنوی
۲۷۲	عدالت گستری
۲۷۳	برنامه های حکومت
۲۷۳	الف. برنامه فرهنگی
۲۷۴	۱. احیای کتاب سنت
۲۷۴	۲. گسترش معرفت و اخلاق
۲۷۵	۳. نهضت علمی
۲۷۶	۴. مبارزه با بدعت ها
۲۷۷	ب. برنامه اقتصادی
۲۷۷	۱. بهره وری از منابع طبیعی
۲۷۸	۲. توزیع عادلانه ثروت
۲۷۹	۳. عمران و آبادانی
۲۷۹	ج. برنامه اجتماعی
۲۷۹	۱. احیا و گسترش امریه معروف و نهی از منکر
۲۸۰	۲. مبارزه با فساد و ردائیل اخلاقی
۲۸۰	۳. اجرای حدود الهی
۲۸۰	۴. عدالت قضایی
۲۸۳	درس هجدهم: رجعت (۱)
۲۸۳	تعریف
۲۸۶	متراذفات رجعت
۲۸۷	هدف رجعت
۲۸۹	۱- ثواب نصرت امام

۲۸۹	۲- تکامل نفس
۲۹۰	۳- انتقام از ظالمان و تشفی دل مظلومان
۲۹۱	۴- امید و تلاش
۲۹۳	درس نوزدهم: رجعت (۲)
۲۹۳	امکان وقوع
۲۹۴	وقوع رجعت در گذشته
۲۹۴	زنده شدن پرندگان با ندای حضرت ابراهیم علیه السلام
۲۹۴	زنده شدن هفتاد نفر از بنی اسرائیل
۲۹۴	زنده شدن کشته بنی اسرائیل
۲۹۶	زنده شدن هزاران نفر
۲۹۶	زنده شدن یک پیامبر با مرکبش پس از صد سال
۲۹۶	تحقق رجعت در آینده
۲۹۶	حشر عدلی از مردم
۲۹۸	ادعیه و زیارات
۲۹۸	مخالفان رجعت
۲۹۹	نقد و بررسی
۳۰۰	پاسخ به دو سوال
۳۰۰	۱. رجعت بازگشت از فعلیت به قوه
۳۰۱	۲. رجعت و تناسخ
۳۰۳	درس بیستم: انحرافات در مهدویت
۳۰۳	انواع انحرافات
۳۰۴	انحرافات و کج فهمی
۳۰۵	انحرافات و کج رفتاری
۳۰۵	۱. تطبیق گرایی
۳۰۵	۲. استعجال ظهور
۳۰۶	۳. تعیین زمان ظهور
۳۰۷	۴. طرح مباحث غیر ضروری در فرهنگ ناب مهدوی
۳۰۷	انحرافات و ادعاها
۳۰۷	ادعای نیابت
۳۰۹	ادعای مهدویت
۳۱۳	فهرست منابع

مقدمه دفتر

پرسش‌های اعتقادی ریشه در هویت حقیقی انسان دارد و آدمی با پاسخ‌گویی به این سؤال‌ها راه تیره و تار زندگی را روشن و مسیر حیات سعادت‌مندانه را برای خویش هموار می‌کند. تا آنجا که می‌دانیم، انسان در هیچ دوره‌ای از تاریخ خود از این پرسش‌ها به دور نبوده و دغدغه و جست‌وجو برای یافتن پاسخ‌های مناسب را رها نکرده است.

از سوی دیگر، مباحث اعتقادی، برخلاف بسیاری از دانش‌های اسلامی و غیر اسلامی، به شرایط خاصی از زندگی یا به نیازهای مشخصی محدود نیست، بلکه همواره با فطرت و خرد آدمی همراه است و گاه و بی‌گاه حضور خود را بر آدمی آشکارتر می‌سازد.

پیامبران بزرگ نیز معارف اعتقادی را سرلوحه کار خویش قرار داده بودند و پیش و بیش از هر چیز بدان اهتمام می‌بردند. در فرهنگ اسلامی نیز به باور و اندیشه انسان جایگاهی ویژه داده شده است و دانش‌های عقلی بر صدر سایر علوم نشسته‌اند. دانش کلام و عقاید نیز از همان سده‌های نخستین اسلامی، به عنوان یک دانش اصیل، در کنار علم فقه به دست دانشمندان مسلمان پایه‌ریزی شد و اکنون همچنان استوار به رسالت خویش ادامه می‌دهد.

این دانش در سده‌های اخیر چنانکه شایسته جایگاهش است مورد توجه قرار نگرفته و در مقایسه با دانش‌هایی چون فقه از گسترش لازم برخوردار نشده است. با ورود اندیشه‌های جدید غربی به جهان اسلام و نیز گسترش نزاع‌های فقهی در دهه‌های اخیر، بار دیگر اهمیت دانش کلام بر همگان روشن شد و اندیشمندان مسلمان در گام به و کنار به تولید آثار علمی گوناگون پرداختند. این حرکت پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران سرعت بیشتری گرفت و حوزه‌های علمیه در آستانه یک تحول اساسی در عرصه‌های علمی و آموزشی قرار گرفتند.

این کتاب، که به عنوان بخشی از نظام آموزش جدید حوزه‌های علمیه تدوین و تنظیم یافته، عصاره مجموعه گسترده‌ای از آثار قدیم و جدید در این رشته است. نظر به اینکه در نظام جدید، محتوای دروس متناسب با سه سطح مخاطبان، به سه مرحله «آشنایی»، «شناخت» و «تسلط» دسته‌بندی شده است، ناگزیر در این کتاب نیز میزان آشنایی مخاطبان

رعایت شده است. این کتاب به مرحله دوم از آموزش علم کلام اختصاص دارد و تلاش شده است که یک دوره نسبتاً جامع، نه لزوماً کامل، از ادامه مباحث امامت خاصه و مهدویت در این اثر گنجانده شود. این مرحله با کتاب‌های دیگری با موضوع‌های معاد، انسان‌شناسی و جهان‌شناسی تکمیل می‌گردد.

البته در مرحله شناخت از گزارش تفصیلی آرا و نقد و بررسی آنها خودداری کرده و این مهم را به مرحله سوم یعنی مرحله تسلط و انهداده‌ایم.

در پایان در باب همه اساتید و محققانی که این کتاب خوشه‌چینی از خرمن گران آنان بوده است، در تواضع و فروتنی فرود می‌آوریم و از همه اساتیدی که در تدوین این اثر ما را یاری رساندند، به ویژه اعضای گروه کلام حضرات آقایان حجج الاسلام والمسلمین عبدالرحیم سلیمانی، محمد تقی سبحانی، رضا برنجکار، رسول رضوی قدردانی می‌کنیم. و نیز از حجت الاسلام والمسلمین آقای عبدالمجید زهادت که نویسنده‌گی این اثر را بر عهده داشتند و همچنین از حجت الاسلام والمسلمین آقای مهدی یوسفیان که تدوین بخش سوم کتاب را بر عهده گرفتند، تشکر می‌کنیم. جا دارد که تلاش کلیه همکاران در دفتر تدوین متون را ارج نهاده، از رییس فاعل و گران‌مایه دفتر، جناب حجت الاسلام والمسلمین سید حمید جزائری، سپاس‌گزار باشیم که بدون سخت‌کوشی و دلسوزی‌های ایشان، این اثر به انجام نمی‌رسید.

اما سپاس حقیقی تنها شایسته خداوندی است که شناسایی و آغاز همه معرفت‌ها و اطاعت از او سرچشمه همه خوبی‌ها و پاکی‌ها است.

کمیته کلام اسلام

دفتر تدوین متون حوزه